

חיוב איבוד ע"ז מארץ ישראל

(1) דברים פרק יב

(א) אלה החקים והמשפטים אשר תשמרון לעשות בארץ אשר נתן ה' אלקי אבתיך לך לרשתה כל הימים אשר אתם חיים על האדמה: (ב) אבד תאבדון את כל המקמות אשר עבדו שם הגוים אשר אתם ירשים אתם את אלהיהם על ההרים הרמים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן: (ג) ונתצתם את מזבחתם ושברתם את מצבתם ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון ואבדתם את שמם מן המקום ההוא:

(2) במדבר פרק לג

(נא) דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם כי אתם עברים את הירדן אל ארץ כנען: (נב) והורשתם את כל ישבי הארץ מפניכם ואבדתם את כל משכיתם ואת כל צלמי מסכתם תאבדו ואת כל במתם תשמידו:

(3) רמב"ם הלכות עבודת כוכבים פרק ז הלכה א

מצות עשה היא לאבד עבודת כוכבים ומשמייה וכל הנעשה בשבילה שנאמר אבד תאבדון את כל המקומות ונאמר כי אם כה תעשו להם וגו', ובארץ ישראל מצוה לרדוף אחריה עד שנאבד אותה מכל ארצנו, אבל בחוץ לארץ אין אנו מצווין לרדוף אחריה אלא כל מקום שנכבש אותו נאבד כל עבודת כוכבים שבו, שנאמר ואבדתם את שמם מן המקום ההוא, בארץ ישראל אתה מצווה לרדוף אחריהן ואי אתה מצווה לרדוף אחריהן בחוץ לארץ.

(4) תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף מה עמוד ב

א"ר יהושע בן לוי: גידועי עבודת כוכבים קודמין לכיבוש ארץ ישראל, כיבוש ארץ ישראל קודם לביעור עבודת כוכבים

(5) רש"י מסכת עבודה זרה דף מה עמוד ב

גידועי עבודת כוכבים קודמין לכיבוש א"י - בכניסתן נצטוו לגדעם מיד ולאחר כיבוש ישרשו אחריהם.

(6) רש"י במדבר פרק לג פסוק נא

כי אתם עברים את הירדן וגו' והורשתם וגו' - והלא כמה פעמים הוזהרו על כך, אלא כך אמר להם משה כשאתם עוברים בירדן ביבשה, על מנת כן תעברו, ואם לאו מים באין ושוטפין אתכם, וכן מצינו שאמר להם יהושע בעודם בירדן

(7) ויואל משה מאמר שלש שבועות ס' צ"ח

והיוצא לנו מזה שהכובשים ארץ ישראל עם הע"ז שבתוכה ומחזיקים ממשלתם על כל בתי הע"ז ואינם מאבדים אותם יש להם בזה דין עובדי ע"ז ובעת שהיתה ההשגחה גלוי' ולא ה' עדיין הסתרת פנים היו המים שוטפים את כל שונאי ישראל אף עבור מחשבה כזאת וא"כ אלה הרשעים שלא די שאינם מאבדים את הע"ז שתחת ממשלתם אלא אדרבה מתקנים אותם ונותנים להם כל עניני כבוד ובונים בתי ע"ז חדשים וגם הועמד מטעם הממשלה משרד הדתות שנקרא בלשון רבים לכלול כל הדתות שמשמרתם לתקן כל הדתות וזה איזה שנים נתפרסם במכתבי העתים ששר הדתות שהי' אז התפאר בפני כותבי העתים שהוא עושה באמונה לתקן את כל הדתות אף דת ישראל בתוכם ואלו ה' האמת כדבריו שעושים תיקונים גם בדת ישראל כמו בע"ז הוי ע"ז בשיתוף אבל אין האמת כדבריו כי בדת ישראל עושים קלקולים גדולים ונוראים וממעטים אותה בעוה"ר ואת הע"ז המה מרבים בישראל והאומות לא נצטוו על ע"ז בשיתוף אבל בישראל הוא עון חמור מאד ואין שום חילוק בין ע"ז ממש ואין שום ספק כי אף בשביל עון זה בלבד יש לאותה הממשלה דין ממשלת ע"ז שהוא ביהרג ואל יעבור שהרי אף על אביזרא דע"ז ואביזרא דג"ע הדין כן כמבואר בשו"ע יו"ד ס' קנ"ז ובש"ך שם ס"ק ל' ...

ואם כן כל המשתתפים בהמשלה זו המה שותפים לע"ז ועוברים בזה על איסורא דיהרג ואל יעבור ואף אלו ה' בא אל' ומשיח וכבר הגיע זמן הגאולה והיו עושים בממשלתם כל חוקי התורה ומצותי' מלבד אותו העון שלא לבער את הע"ז שתחת ממשלתם ה' אסור להשתתף במלכותם באיסורא דיהרג ואל יעבור. . .

8) ספר יראים סימן רמג [דפוס ישן - סג]

נאמר אנכי ה' אלהיך למדנו שצוה הב"ה שימליכוהו עליהם אבל שלא [לשתף דבר אחר עמו לא למדנו לכך כתיב לא יהיה לך אלהים אחרים על פני שלא] לשתף דבר אחר עמו.

9) רמב"ם פירוש המשניות - מסכת עבודה זרה פרק א (ג)

ואילו אידיהן של עובדי כוכבים וכו' - אלו הזמנים הנזכרים היו מפורסמים באותו הזמן אצל העובדי כוכבים והנלוים אליהם. וכן כל מועד אומה בכל מקומות העולם כשהן עובדין עבודת כוכבים חייב לנהוג בהן כמו שזכר: ודע שזאת האומה אפ"י שדתותיהן משונות כולם עובדי עבודת כוכבים ואידיהן כולם אסורים וראוי לנהוג עמהם בתורה מה שינהוג עם עובדי עבודת כוכבים ויום ראשון מכלל אידיהן של עכו"ם ולפיכך אסור לשאת ולתת עם עכו"ם שמאמין באחד בשבת כלל בשום דבר והכל ינהג עמהם באחד בשבת מה שינהג עם עובדי כו"ם ביום אידם

10) רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק יא הלכה ז

גר תושב והוא שקיבל עליו שבע מצות כמו שביארנו יינו אסור בשתייה ומותר בהנייה, ומייחדין אצלו יין ואין מפקדין אצלו יין, וכן כל עכו"ם שאינו עובד עכו"ם כגון אלו הישמעאלים יינן אסור בשתייה ומותר בהנייה וכן הורו כל הגאונים, אבל אותם העובדים עכו"ם סתם יינם אסור בהנייה.

11) שו"ת נודע ביהודה מהדורה תנינא - יו"ד סימן קמח

... מנ"ל להחכם הזה דאין הנכרים מצווים על השיתוף ואף שדבר זה מורגל בפי כמה חכמים שאין הנכרים מצווים על השיתוף וגם בכמה ספרים מדרשות ואגדות השתמשו בהקדמה זאת. ואני יגעתי ולא מצאתי דבר זה לא בשני תלמודין בבלי וירושלמי ולא בשום אחד מגדולי הראשונים ואילו היה זה אמת הו"ל להרמב"ם להביא בהל' מלכים לפסק הלכה שאין הנכרי מצווה על ע"ז בשיתוף ולמה זה השמיט דין זה גם הוא מוכח דאין חילוק בעובד ע"ז בין ישראל לנכרי דהא ברייתא מפורשת היא במסכת סנהדרין נ"ו ע"ב והתניא בע"ז כל שב"ד של ישראל ממיתין עליהן ב"נ מוזהר עליהן וכן פסק הרמב"ם בפ"ט מהל' מלכים הלכה ב' הרי דכללא כ"ל דכל ישראל נהרג עליו גם הב"נ מוזהר עליו. ונ"ל דמה שנתפשט דבר זה לומר שאין ב"נ מוזהר על השיתוף היה ע"פ טעות שראו בהתוס' במסכת בכורות דף ב' ע"ב ד"ה שמא יתחייב לו כו' כתבו דנוהגין להשתתף עם נכרים הואיל והם נשבעין בקדושיהם כו' ואע"ג שמשתף שם שמים ודבר אחר אין כאן לפני עור לא תתן מכשול דב"נ לא הוזהרו על כך ולדידן לא אשכחן איסור בגרם שיתוף עכ"ל. ועפ"ז פסק הרמ"א בא"ח סימן קנ"ו בהגה"ה ויש מקילין בשותפות עם נכרים משום שאין הנכרים נשבעין בע"ז כו' אלא משתפים שם שמים ודבר אחר ולא מצינו שיש בזה משום לפני עור דהרי אינם מוזהרין על השיתוף עכ"ל. ולשון זה הטעה לכמה חכמים וסברו דכוונת הרמ"א הוא שאין ב"נ מצווה לעבוד ע"ז בשיתוף, אבל באמת לא כן הוא וכוונת התוס' ורמ"א הוא דמה שמשתף שם שמים ודבר אחר בשבועה אין זה עובד ע"ז ממש רק שמשתף שם שמים ודבר אחר ואינו קורא בשם אלהים ואינו אומר אלי אתה רק שמזכירו בשבועתו עם ש"ש בדרך כבוד, בזה מצינו איסור לישראל דכתיב ובשמו תשבע והוא אזהרה לישראל שלא ישבע אלא בשמו ב"ה ולא ישתף ש"ש ודבר אחר כמ"ש הרמב"ם בפ"א מהל' שבועות הל' ב' והנכרים אינן מוזהרים /מוזהרים/ על זה השיתוף. אבל בשעבוד ע"ז בשיתוף אינו חילוק בין ישראל לנכרי. . .

12) טור אורח חיים סימן קנו

ויזהר מלהשתתף עם העו"ג דשמא יתחייב לו שבועה וישבע בשם יראתו ועובר משום לא ישמע על פיך ומיהו אם נשתתף ונתחייב לו שבועה יכול לקבלה ומיהו אין כל אדם יכול לעמוד בזו וגם רש"י התירם שאין עכשיו עו"ג:

13) התקופה הגדולה פרק י"ג (ד' ר"ס)

נשאלתי היות בין כובשי ירושלים העתיקה היו בני תורה יראים ושלמים והיות שראו בספר אחד כתוב וז"ל בכיבוש ירושלים מקום אשר הוא עכשיו בעוה"ר מלאה גילולים וע"ז ומבואר בגמ' ופוסקים בהא דגידוע עכו"ם קודם לכיבוש שאם כובשין איזה מקום בא"י ואין מבערין הע"ז טרם כיבוש יש לו דין עובדי ע"ז ממש דעשה דאבד תאבדון הוא עשה דע"ז וכתב האו"ח הק' שאם אין מבערין את הע"ז עוברים גם על הלאו דלא תעבדום והוא בכלל יהרג ואל יעבור והם לא בלבד שלא מבערין את הע"ז אלא מתפארין שיחזיקום בכבוש ויתקנום בתיקונים וא"כ הם באותו הכיבוש עובדי ע"ז ממש והאיך יעלה על לב אדם שהקב"ה עשה נסים לעובדי ע"ז אין זה אלא כפירה גמורה וא"א לחשוב אחרת אלא שהוא כח הס"מ וחיילותיו תמה אני הפלא ופלא האיך הגיע עד כדי כך גם להרבה שומרי תורה ומצות בדור השפל הזה ובפנים הקונטרס יתבאר שלא היו כאן כלל וכלל נסים אלא מלוכש בטבע ואין בזה אלא סמיות עינים ובעו"ה ניתן כח לס"מ לסמות את עיני תמימים ברשת זו אשר טמן להם עו כדי כך עכ"ל...

14) ספר החינוך מצוה תלו

מצוה לאבד עבודה זרה ומשמשיה

... ונוהגת בזכרים ונקבות, בכל מקום ובכל זמן, שמצוה עלינו לאבד שם עבודה זרה אם יש כח בידנו, אבל אין אנו חייבין לרדוף אחריהם לאבדה אלא בארץ ישראל בזמן שידינו תקיפה על עובדיה.

ועובר על זה ולא איבדה כל זמן שיש סיפק בידו, ביטל עשה זה.

15) מדרש תנאים לדברים מכילתא ד"ה ז. מיכן

ד. מיכן היה ר' יוחנן בן זכאי אומר אל תבהל לסתור במות גוים שלא תבנה בידך שלא תסתור של לבנים ויאמרו לך עשם של אבנים של אבנים ויאמרו לך עשם של עץ כן הוא אומר (ישע' כז ט) לכן בזאת יכפר עון יעקב וגו' [לא יקומו אשרים].

16) התקופה הגדולה פרק י"ג (ד' רס"ד)

והמאמר של ר' יוחנן בן זכאי מתאים ממש לזמנינו אנו וברוכים חיילי צה"ל שמסרו נפשם בכיבוש ירושלים שהתנהגו כדן שלא הרסו במוותיהם כי לולא עשו כן והל' מבערים הל' בזה חשש איסור דאורייתא כי היהודים בלי ספק היו נאלצים לבנות אותה מחדש וכלשון האדר"נ שלא תבנם בידך

17) תלמוד בבלי מסכת סוטה דף לד עמוד א

עודם בירדן, אמר להם יהושע: דעו על מה אתם עוברים את הירדן, על מנת שתורישו את יושבי הארץ מפניכם, שנאמר: (במדבר לג) והורשתם את כל יושבי הארץ מפניכם וגו', אם אתם עושין כן - מוטב, ואם לאו - באין מים ושוטפין אותיכם.

18) ספר גור אריה על במדבר פרק לג פסוק נא

על מנת כן תעברו את הירדן. ואם תאמר, מה טעם לזה שיעברו את הירדן על מנת כן. ויש לומר, כי הירדן הוא הדבר המונע לביאת הארץ, כי היה גדול ומונע ביאת הארץ, והוא מחוזהק הארץ. ואם יעברו ישראל הירדן על מנת להוריש יושבי הארץ - המונע הזה נבקע (ר' יהושע ג, טז), עד שלא היה להם מונע כלל בענין הארץ. ואם לא יעברו על מנת כן - הנחר הזה שהוא המונע - ישטוף אותם, מאחר שמחויב עליהם לעשות: